

School & Bib

*Wat hebben Goudlokje, kraaien, kartonnen dozen , ...
te maken met 'omgaan met diversiteit' ?*

Vicky Verley,

steunpunt
diversiteit & leren

Voorwoord

Het antwoord op bovenstaande vraag is niet in één zin te vatten. Dus, een goed idee om er een artikel aan te wijden. Het **Steunpunt Diversiteit & Leren** wil leerkrachten ondersteunen in het **'omgaan met diversiteit'** door o.a. een krachtige leeromgeving te creëren waarin de leerlingen een waaier aan mogelijkheden aangeboden krijgen om zich ten volle te kunnen ontwikkelen. Prentenboeken kunnen hierbij een middel zijn.

Het werken met prentenboeken is reeds stevig ingeburgerd in de basisschool. Gelukkig maar, want prentenboeken zijn een heel sterk medium om kinderen kansen te bieden om de wereld te laten (her)ontdekken. Kinderen zijn van nature uit leergierig naar de wereld rondom hen - dichtbij of net veraf - en ze hebben hun eigenwijze manier om op ontdekking te gaan. Een ontdekkingstocht waarbij 'omgaan met diversiteit' een belangrijke rol speelt.

In dit artikel willen we leerkrachten ondersteunen in het **'omgaan met diversiteit via prentenboeken'**. De beschreven insteken zijn **ook voor bibliotheken** bruikbaar, als natuurlijke partner van scholen voor boeken. We maken gebruik van exemplarische prentenboeken, gekoppeld aan mogelijke werkvormen, tips en aandachtspunten opdat leerkrachten de leerlingen kunnen meenemen in een boeiend, uitdagend en leerrijk proces.

Hoe lees je het artikel best? Er is bewust gekozen om de prentenboeken niet te koppelen aan een leeftijdscategorie. Om lezers niet vast te pinnen en omdat vele boeken afhankelijk van de werkvorm voor jongere en oudere kinderen toepasbaar zijn. De werkvormen of lesmogelijkheden die aan bod komen, zijn niet uitgewerkt, ze worden eerder opgesomd. Ze zijn bedoeld om te prikkelen, om uw eigen insteek op diversiteit erin te verwerken. De groene kaders wisselen de voorbeelden af en geven visie en denkstof over diversiteit.

Prentenboeken als invalshoek om ... te leren ontdekken.

Door het werken met prentenboeken nemen we kinderen mee in verhalen. Verhalen die voor de ene grappig, spannend, verrassend, romantisch, griezelig, vrolijk, bizar of zeemzoet zijn en voor de andere dan weer gezellig, avontuurlijk, plezierig, poëtisch, triest, herkenbaar, of té kort. Het aanbod prentenboeken is zeer divers en uiteenlopend, zowel qua inhoud als qua vorm en dit maakt het werken met prentenboeken nu net zo boeiend.

Hoe dan ook, in een 'goed' prentenboek kunnen kinderen zichzelf vaak identificeren met de personages en genieten ze van de prestaties of belevingen van andere personen terwijl ze weten dat ze dit zelf nog niet kunnen, nog niet durven, mogen of willen. Kinderen krijgen dus via prentenboeken de mogelijkheid om te fantaseren, dromen en reflecteren over zichzelf, de anderen en de wereld.

Wat zijn dan 'goede' prentenboeken?

Bovenstaande vraag krijgen we vaak op vormingen rondom '***diversiteit in de klas en het werken met prentenboeken***'. Meestal gevolgd door de vraag: "En waar vinden we die prentenboeken?" Het antwoord op de laatste vraag is eenvoudig: in de bib, de boekenwinkel, in de boekenkast van de klas of op school, thuis bij de kinderen, de (groot)ouders, de burens, de leerkrachten, ... Inderdaad, een voor de hand liggend antwoord. En dat is ook zo voor de eerste vraag: alle boeken zijn 'goede' boeken!

Indien we een onderscheid zouden maken tussen 'goede', 'minder goede' en 'ronduit slechte' boeken, doen we een behoorlijk normerende, beoordelende uitspraak en dit druist in t.o.v. de visie van het Steunpunt Diversiteit en Leren op '***omgaan met diversiteit***'. Bovendien gaan we dan voorbij aan het gegeven dat kinderen zelf hun voorkeuren hebben, ook als het over prentenboeken gaat. Dit laatste leidt soms tot enige ergernis of tot een zichtbaar lichte vorm van frustratie bij menig 'zelfbewuste opvoeder' die het goed voor heeft met kinderen of leerlingen. We kunnen echter niet ontkennen dat sommige boeken een eerder uitgesproken stereotype benadering hanteren in het voorstellen van mens, maatschappij en de wereld.

Maar, ... wat dan als kinderen zelf met veel enthousiasme een dergelijk 'minder goed pedagogisch verantwoord' prentenboek meebrengen of uit de rekken/kast halen?

Dan is het zoeken naar een evenwicht en soms is dat wel eens als dansen op een slappe koord. Het komt er vooral op aan dat je als leerkracht een aanpak hanteert waardoor er met die prentenboeken een wederzijdse uitwisseling kan ontstaan tussen de kinderen die respectvol, betekenisvol en verrijkend is.

Alle remmen los ?!

Een voorbeeld

Laat de kinderen hun lievelingsprentenboeken meebrengen naar de klas. Hierdoor krijgen kinderen de kans om hun eigen invulling te geven aan 'leuke' prentenboeken. Laat een ruime variatie toe zodat kinderen zich niet geremd voelen. Hierdoor kan een grote variatie aan prentenboeken de klas binnenkomen, leren de kinderen elkaars voorkeuren, interesses kennen, ... Maar, wat doe je dan met zo'n allegaartje van prentenboeken? Alles hangt uiteraard af van welk opzet men voor ogen heeft. Het zou een aanleiding kunnen zijn voor een filosoferend gesprekje met de kinderen:

- “Als ik ... zou zijn dan” “Als ik in ... zou wonen dan” ... “Als ik dit zou kunnen dan ...”
- *Wat als bepaalde personages in een ander verhaal zouden terecht komen, wat zou er dan kunnen gebeuren?*

Deze werkwijze biedt de mogelijkheid om voldoende aandacht te geven aan elk boek, zonder elk boek afzonderlijk te bespreken.

Prentenboeken, meer dan ‘boekje open, mondjes dicht’.

Wanneer leerkrachten op een interactieve manier met prentenboeken omgaan, kunnen kinderen leren stilstaan bij hun eigen omstandigheden, hun eigen ervaringen of belevingen en die vergelijken met die van anderen.

Want, wat gebeurt er als kinderen plots zichzelf herkennen in een ander personage?

Of hoe gaan kinderen om met verhalen waarbij er een andere wereld te voorschijn komt waarin mensen dezelfde, of net andere gevoelens, ervaringen en verlangens hebben dan zij?

Kinderen krijgen dan de kans om samen na te denken, gedachten uit te wisselen, te zoeken naar oplossingen, ... zich uit te leven of net in te leven in een andere wereld, een verhalenwereld waarin ze vanuit het ontdekken van het ‘andere’ hun eigen wereld(beeld) kunnen verruimen.

Prentenboeken als invalshoek om ... te leren omgaan met diversiteit.

We zouden dus kunnen stellen dat de manier waarop leerkrachten omgaan met prentenboeken belangrijker is dan de inhoud van de prentenboeken zelf. Met een dergelijke scherpe uitspraak doen we echter een tekort aan de impact die de inhoud van een prentenboek kan hebben op het creëren van het wereldbeeld van kinderen. Het is net de combinatie van inhoud én aanpak dat het werken met prentenboeken sterk en bijzonder maakt en waardoor het werken met prentenboeken kan beantwoorden aan de doelen die we voor ogen houden. Wie kinderen wil leren **‘omgaan met diversiteit’** moet dus de nodige aandacht geven aan de keuze van prentenboeken én de manier waarmee je met deze prentenboeken aan de slag gaat in de klas of op de school.

Een voorbeeld

Het prentenboek **‘Dit is geen doos’** kan de aanleiding zijn voor een thema rondom ‘dozen’. Tijdens het voorlezen wordt er bij de eerste prent gevraagd ‘Wat doet het konijntje in de doos?’ Om te vermijden dat alleen de mondige, assertieve kinderen aan de beurt komen, kan men de opdracht als volgt geven: “Waarom denk jij dat het konijntje in de doos zit?”

Met de openingszin “Waarom zit jij in een doos?” en het antwoord **“Dit is geen doos.”** is de toon van dit originele en speelse boek meteen gezet. Konijn toont wat de doos allemaal kan zijn: een raceauto, een hoge berg, een brandend flatgebouw, een robot, een luchtballon, een raket, en nog veel meer... In dit prentenboek wordt op een eenvoudige manier aangetoond dat je niet veel nodig hebt om de fantasie te prikkelen.

Gropeer de kinderen per 2. Laat ze aan elkaar vertellen wat zij denken. Laat de verschillende antwoorden uit de groepjes naar voren komen. Kinderen kunnen hier de meest voor de hand liggende, maar ook de meest uiteenlopende antwoorden op geven. Het is niet de bedoeling dat ze tot het ‘juiste’ antwoord komen. Laat hen daarna de volgende prent uit het boekje zien. Sommigen zijn nog een beetje terughoudend en komen pas op dreef na enkele prenten. Doorgaans hebben de meeste kinderen het opzet van de opdracht na 3 prenten helemaal door.

Je kan nog een stapje verder gaan met het prentenboek. In een zaal liggen allerlei grote dozen. Laat de kinderen experimenteren met de dozen. Het is de bedoeling dat de kinderen nu zelf gaan bepalen wat ze met hun doos kunnen/willen doen. Inzitten, achter kruipen, aantrekken,... Laat hen tonen, vertellen, wat er allemaal mogelijk is met de dozen. Afhankelijk van de leeftijd, vaardigheden,... van de groep kan men er voor kiezen om kinderen in kleine groepjes hun doos om te vormen tot ...

Omgaan met diversiteit ... hoezo?

In bovenstaande voorbeeld krijgen de kinderen de mogelijkheid om **in dialoog te gaan met elkaar, ervaringen uit te wisselen, te leren van elkaar** en vanuit hun eigen kijk op de wereld, een nieuwe wereld te veroveren.

Door kinderen op een **interactieve manier** met prentenboeken te laten werken, krijgen ze de kans om vanuit hun **eigen perspectief zelf betekenis te geven** aan wat ze zien, horen en beleven. Daardoor vermijden we het grootste gevaar bij het 'omgaan met diversiteit': het normeren, beoordelen en stereotyperen.

Prentenboeken en omgaan met diversiteit, een tandem?

't Is uit!

Prentenboeken worden vaak als tussendoortje of als afsluiter van de dag voorgelezen. Dat is fijn, maar het heeft zijn beperkingen. Probeer ook op die korte momenten zoveel mogelijk interactief te werk te gaan, door regelmatig vragen te stellen, de kinderen iets te laten doen,... De verhalen hoeven echt niet in één ruk uitgelezen te worden. Men kan het einde van het verhaal weglaten, uitstellen, of je kan ergens midden in het boek bij een sleutelpassage stoppen met voorlezen. Vraag de kinderen naar voorstellen voor het vervolg of het mogelijke einde van het verhaal. Laat hen zelf verzinnen, fantaseren en eventueel ook beargumenteren waarom ze een bepaalde keuze maken.

Een voorbeeld

De leerkracht leest het verhaal van '**Paultje en het paarse krijtje**' voor. Dit prentenboekje bevat heel wat momenten om stil te staan en na te denken over wat nu het vervolg van het verhaal zou kunnen zijn. Bijvoorbeeld het moment waarop Paultje bang wordt van de draak. Vraag de kinderen hoe dit nu verder zou aflopen. De kinderen gaan op basis van wat ze aan verbale en visuele informatie vanuit het verhaal verzameld hebben en op basis van hun eigen ervaringen op zoek naar verschillende mogelijkheden.

Het is niet de bedoeling om te zoeken naar het 'juiste' antwoord. De meerwaarde van deze opdracht zit net in het zoeken naar de vele verschillende vervolgverhalen die kinderen hierbij kunnen bedenken. Daarna kan je terug verder lezen en ontdekken de kinderen wat de schrijver zelf bedacht heeft. Je zal al gauw merken dat wanneer je het verhaal verder zet, de kinderen steeds nieuwsgieriger worden en zich vooral afvragen hoe dit grappige avontuur verder gaat en vooral wat er zal gebeuren wanneer het paarse krijtje zoek of op geraakt! In een volgende stap kan je de kinderen in groepjes van 2 een mogelijk vervolg laten uitbeelden. De

Paultje wil graag wandelen in de maneschijn. Er is alleen geen maan. Dus pakt Paultje zijn paarse krijtje en tekent een maan. En omdat hij ook niets heeft om op te wandelen, tekent hij een weg... Zo begint dit kostelijk avontuur van de vindingrijke peuter Paultje.

kinderen zoeken een plekje in de (turn)zaal en gaan per 2 een vervolg uitbeelden. Afhankelijk van de leeftijd, en de vaardigheden van de kinderen kan dit verbaal of non-verbaal.

Een ander voorbeeld

Het prentenboek *'Max en de toverstenen'* is inhoudelijk interessant omdat het boek twee einden heeft. Een goede afloop, maar ook een slechte. Kinderen kunnen dus zelf een keuze maken wat op zich al een heel boeiend vertrekpunt is om met kinderen interactief aan de slag te gaan. Deze situatie geeft je bovendien ook de kans om met de kinderen te filosoferen.

Enkele vragen die een gesprekje opgang kunnen brengen:

- Wat zou een goede afloop kunnen zijn?
- Wat zou een foute afloop kunnen zijn?

Laat de kinderen een keuze maken en zich opsplitsen in 2 groepen waar ze samen gaan nadenken over wat er allemaal zou kunnen gebeuren. Nadien vertellen/tonen ze aan elkaar hoe het verhaal volgens hen verder zou kunnen verlopen.

- Waarom is iets goed/slecht?
- Kan iets goeds dan ook een beetje slecht zijn en omgekeerd?

Muis Max woont samen met de andere rotsmuizen in alle tevredenheid op een grote berg als een eiland in zee, tot de dag dat Max een toversteen vindt die licht en warmte geeft. Natuurlijk willen alle andere muizen ook zo'n steen en op dat punt splitst de vertelling zich in twee verhaallijnen.

Omgaan met diversiteit is ...

Het werken met een **open einde** schept kansen om te **leren van elkaar**. Doordat de kinderen uitgedaagd worden om te vertellen over de **verschillende oplossingsmogelijkheden** zoals: het verder zetten van het verhaal, het zoeken naar oplossingen bij de problemen die zich voordoen, ... ontstaat er een **wederzijdse uitwisseling** van eigen ervaringen en belevingen en die van de anderen.

Wat een belevenis!

Prentenboeken zijn vaak een inspirerende bron voor leerkrachten om te komen tot nieuwe ideeën voor (les)activiteiten of het uitwerken van een onderwerp of een thema. Je hoeft het prentenboek echter niet volledig 'uit' te werken. Er kunnen stukken (delen van het verhaal, enkele prenten, bepaalde personages, voorwerpen die voorkomen in het prentenboek, ...) gebruikt worden als 'prikkel' voor de kinderen.

De kinderen worden gestimuleerd om zelf op zoek te gaan naar verschillende manieren om hun eigen belevenis bij een prentenboek te leren uitdrukken in een verbale of non-verbale taal. Om dit te bekomen moet je je vooral hoeden voor kant- en klare verwerkingsmogelijkheden. Afgewerkte en te sterk 'voorgekauwde' producten stimuleren weinig tot geen ondernemingszin, laat staan creativiteit of vernieuwing bij de kinderen. Dergelijke werkwijze bevordert 'omgaan met diversiteit' niet. Wat wel werkt is: kinderen de kans geven om zelf na te denken, zelf te zoeken, zelf te reflecteren, te

experimenteren, te beleven en deze ervaringen te delen met andere ervaringen van klasgenoten om zo tot nieuwe inzichten, vaardigheden of ontdekkingen te komen.

Een voorbeeld

'Onderzeeboot'

is een pareltje. Het biedt tal van mogelijkheden naar aanpak, verwerkingen, ingangen, uitwegen,... én het is een gelaagd boek waardoor het jong en oud kan boeien. Al bij de eerste prent kan je alle kanten uit:

Anton leest veel. Over kinderen die spannende avonturen beleven achter de verre horizon. Hij vraagt zich al de hele zomer af hoe die kinderen daar gekomen zijn. Van zijn mama mag hij niets avontuurlijks ondernemen. Wanneer Stief zijn tuin binnenduikelt, volgt Anton hem naar het dak van de stad...

Werken met de personages

De kinderen kunnen in de huid van één van de personages kruipen en proberen om een bepaald karakter neer te zetten in een toneelstukje. Ze kunnen zelfgekozen personages namaken voor een poppenspel, een schimmenspel, een figurespel op een magneetbord.

Zelf verhalen maken

Al bij de eerste prent kan je kinderen prikkelen door hen te laten nadenken, zoeken, naar de verschillende verhalen die vanuit elk tuintje kunnen ontstaan. Ook verder in het boek zijn er veel mogelijkheden om de kinderen een vervolgverhaal te laten maken. Op het einde van het prentenboek start eigenlijk al weer een nieuw verhaal. De kinderen zouden van hieruit samen dit nieuwe verhaal kunnen opbouwen. De vorm waarin dit wordt gepresenteerd kan terug heel uiteenlopend zijn: een prentenboek, een digitaal prentenboek, een poppenkast, een kamishibai, een kortfilm, een tekenfilm, een toneel, een poppenkast,...

Geluidendecors

De kinderen kunnen bij hun eigen verzonden verhalen of in het verhaal van Anton op zoek gaan naar passende geluiden. Dit geluidendecor kunnen ze eventueel gebruiken bij een filmpje, een digitaal prentenboek, ...

Tuintjes ontwerpen

In het prentenboek maak je kennis met de buurtbewoners via een 'inkijk' in de verschillende tuintjes van de mensen die in de straat van Anton wonen. De tuintjes grenzen aan elkaar, behalve dan die van de flatgebouwen. De tuintjes uit het prentenboek kunnen een ingang zijn om met kinderen na te denken over de verschillende soorten tuintjes of hoe hun eigen droomtuintje er zou kunnen uitzien,... Ook hier liggen heel wat mogelijkheden om met kinderen aan het filosoferen te gaan.¹

Dit is maar een greep uit een aantal verwerkingsmogelijkheden, er zijn er nog tal van andere. Wat men ook doet, belangrijk hierbij is te vermelden dat naast het **'ruimte geven aan diversiteit'** ook het **'zichtbaar maken van diversiteit'** een plaats moet krijgen. Met dit laatste bedoelen we: Maak de verscheidenheid van betekenissen die kinderen geven aan een veelheid van belevingen en ervaringen zichtbaar in de klas of de school.

¹ Nog meer ideetjes in **'Peper en Zout, bronnenboek intercultureel leren in de basisschool'**(2004), Eernalsteen Veerle Steunpunt Diversiteit & Leren

Omgaan met diversiteit is ...

Door een **gevarieerd aanbod** van verwerkingstechnieken aan te bieden, ontdekken kinderen enerzijds een waaier van verwerkingsmogelijkheden waardoor **het gekende wordt uitgebreid**. Anderzijds worden kinderen uitgedaagd om hun eigen talenten, vaardigheden, ... in te zetten bij het uitvoeren van een opdracht. Hierdoor worden er **meerdere intelligenties** aangesproken dan louter de verbaal – linguïstische . Bovendien kunnen kinderen door deze manier van werken ook **leren van elkaars kwaliteiten**.

1 boek = verschillende verhalen?

Bij het vorige prentenboek '**Onderzeeboot**' hebben we - zij het niet zo expliciet - al aangegeven dat er in één verhaal verschillende verhaallijnen te ontdekken vallen. Dit is wel bij meerdere prentenboeken zo. Eigenlijk vraagt het niet al te veel moeite om in het verhaal van een prentenboek de verschillende verhaallijnen te vinden. Van zodra er meerdere personages zijn in een boek, kan men het verhaal vanuit verschillende perspectieven laten beleven.

Een voorbeeld

Lees het prentenboek '**Goudlokje en de 3 beren**' voor. Wie kent het verhaal van Goudlokje -soms ook wel Goudhaartje genoemd- en de drie beren niet? Er bestaan verschillende versies van, allemaal variaties op eenzelfde thema: **Nieuwsgierig zijn**.

Na het voorlezen van het verhaal krijgen de kinderen in groepjes van 4 elk een

kaartje met daarop een personage (Goudlokje, mama Beer, papa Beer of Baby beer). De bedoeling van de opdracht is dat de kinderen een toneeltje spelen waarbij ze het verhaal brengen vanuit de sympathie van hun gekregen personage.

*Een beetje nieuwsgierig zijn is gezond. Maar té nieuwsgierig, daar komen problemen van. **Goudlokje** trekt op een dag het nabijgelegen bos even in om bloemen te plukken, maar raakt dieper in het bos verzeild bij een huisje waar rook uit de schouw kringelt. Voor ze het weet ligt ze te slapen in een vreemd bed, in een vreemd huis. Dan komen de drie brommende bewoners thuis...*

Een ander voorbeeld

Met '**Slaap zacht, Piepje**' wordt een totaal ander thema aangesneden. Maar wel een thema waar kinderen sterk mee bezig zijn: doodgaan. Dit prentenboek leent er zich heel goed toe om kinderen te laten stilstaan bij de verschillende manieren waarop mensen (kinderen in dit geval) betekenis geven aan een gebeurtenis of een ritueel.

Het fijne aan dit prentenboek is dat het etnisch -culturele aspect

hier op een spontane manier aan bod komt. De kinderen in het verhaal wisselen hun eigen ideetjes en meningen aan elkaar uit, zoeken samen naar een oplossing waar iedereen zich kan in vinden, ...

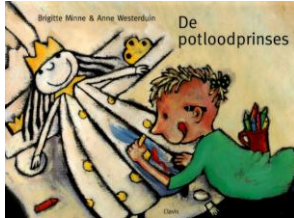
*In '**Slaap zacht, Piepje**' maken we kennis met : Anton, Selin en de andere kinderen van het kleuterschooltje De Bonte Bende. Ze zijn luidruchtig, houden van elkaar én maken ruzie met elkaar. Vandaag verstoort Selin het ontbijt ruw met een kleine, dode vogel. Ook de juffen zijn helemaal van slag. Als de rust is weergekeerd, organiseren ze met z'n allen een bonte begrafenis voor het vogeltje.*

Verrassende wendingen

Een voorbeeld

Prentenboeken met een niet voor de hand liggend of voorspelbaar plot zijn een aanrader om te werken rond 'omgaan met diversiteit en prentenboeken'.

Uiteraard zijn deze prentenboeken in de eerste plaats interessant omwille van het verrassende effect of om de spanning die hoog gehouden wordt bij de kinderen, maar ook omdat zulke prentenboeken het kijken naar een personage of een context bij kinderen kan verruimen. Door het voorspelbare te doorbreken leren kinderen om hun eigen ideetjes, meningen of gedachten over andere personen, gebeurtenissen,... bij te sturen.

'De Potloodprinses' begint heel banaal: Emma is dol op tekenen. Ze tekent overal : op school, in bed, in bad of in de tuin. Ze tekent met alles: een likje tomatensoep , een beetje tandpasta, ... Op een dag tekent Emma een prinses, ... en dan komt de prinses tot leven. Emma ontdekt dat de prinses toch wel andere dromen en wensen heeft dan Emma ...

Omgaan met diversiteit is ...

De kinderen leren zich **inleven** in de belevenissen van anderen, zodat ze kunnen ontdekken dat eenzelfde verhaal aanleiding kan geven tot andere emoties of gedachten. Op deze wijze leren ze dat er niet 1 'waarheid' is maar dat een verhaal of een gebeurtenis verschillende 'verhalen' in zich heeft.

Door een sfeer van **dialogo en participatie** te creëren kan men **ruimte geven aan diversiteit** zodat allé betrokkenen op zijn of haar manier betekenis of invulling kunnen geven aan een gemeenschappelijk gebeurtenis. Het op zoek gaan naar deze **verschillende perspectieven** stimuleert bovendien het ontwikkelen van **een bredere en genuanceerde kijk** op de waargenomen werkelijkheid.

'Gewoon anders' is ook leuk.

Diversiteit wordt automatisch gekoppeld aan 'anders zijn' en op zich is daar niks mis mee. Het aansnijden van een thema als 'anders zijn' vraagt wel om enige 'voorzichtigheid'. Het gevaar schuilt vooral in het te expliciet benaderen van het 'anders zijn' waardoor dit al gauw een rariteit wordt. Het gebeurt wel vaker dat diversiteit als geïsoleerd thema wordt aangeboden in de week van de ... of de dag van de ... Dit staat dan meestal los van al het andere wat in de school, in de klas gebeurt. Doorgaans probeert men dit op te vangen door 'projectmatig' te werken waardoor het thema wel wat 'leeft' in de school, toch bereiken deze goedbedoelde initiatieven niet altijd de voorgestelde doelen.

De meest relevante vraag die hierbij moet gesteld worden is:

" Leeft het wel bij de kinderen? En op welke manier dan? Wat betekent dit voor hen? "

Soms verglijden leerkrachten onbewust in veralgemeningen en stereotypen die onrecht doen aan zowel de meervoudige persoonlijkheid van individuen als aan de complexiteit en dynamiek van de sociale werkelijkheid. Wij pleiten ervoor om 'anders zijn' niet apart aan te bieden, maar vooral naast al het 'andere' aanbod te voorzien. Gewoon in het rijtje van: *'Aha, dit is ook (een) mogelijk(heid).'*

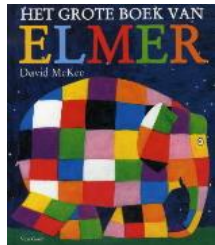
Een voorbeeld

Tijdens een voorleesmomentje ging het gisteren over een kabouter in het bos die op zoek gaat naar een nieuw huis, vandaag gaat het over een mol die wil verhuizen, morgen gaat het over een jongetje die in een caravan woont.

Het volgende kan ook: tijdens de sportweek worden er niet uitsluitend verhalen gelezen over jongens die voetballen en meisjes die ballet dansen of net andersom, maar ook over een jongen/meisje die rolstoelbasket speelt. Op deze wijze heb je het als leerkracht over sporten en het verhaal over 'anders' zijn geïntegreerd in een aanbod van verschillende activiteiten en verhalen.

Een 'iets wat explicieter' voorbeeld

Voor wie hem nog niet zou kennen: de bekende veelkleurige lapjesolifant Elmer - er zijn er ondertussen al verschillende prentenboeken van op de markt - " De kleuren van Elmer, Elmer springt er uit, Elmer en de grote vogel,..." "

Het eerste boek getiteld '**Elmer**' kan een invalshoek zijn om een iets wat explicieter thema als anders zijn impliciet aan te brengen. Dit boek laat kinderen ervaren dat anders zijn ook leuk kan zijn en dat het niet nodig is om je 'aan te passen' aan de groep. Het prentenboek kan op verschillende momenten in het jaar geïntegreerd ingezet worden: naar aanleiding van een thema rondom olifanten, als intro voor een beeldende opdracht, als prikkel bij het spelen met en ontdekken van kleuren en lijnen,...

Elmer is een veelkleurige olifant die graag grijs wil zijn zoals alle andere olifanten, maar ontdekt dat het ook fijn kan zijn anders te zijn. Aan het einde van het verhaal spreken alle olifanten af dat ze zich eens per jaar in vele kleuren tooien.

Een alternatief voorbeeld

*Voor wie op zoek is naar iets nieuws kan het boekje '**Kraai**' voor de nodige inspiratie zorgen.*

***Kraai** is een aandoenlijk verhaal over een vogel die anders is dan de andere bont gekleurde vogeltjes. Op een dag hoort hij dat de andere dieren bang zijn van hem. Hij heeft heel veel verdriet. Met verf probeert hij zich te veranderen in een mees, een parkiet en een vink. Maar de vogels worden nóg banger van hem...*

Omgaan met diversiteit is ...

op een natuurlijke, spontane wijze leren omgaan met de aanwezige diversiteit in de klas. Kinderen moeten vanuit hun eigen ervaringen en belevingen kansen krijgen om **zichzelf te herkennen in het andere** of om te ontdekken dat het andere 'in wezen' **niet altijd zo wezenlijk anders** is.

Door diversiteit - in de meest **brede invulling** - te benutten in een **zinnvolle en relevante context** leren kinderen om 'anders zijn' te zien als een '**normaal fenomeen**'. Hierdoor kunnen stereotype beelden,gedachten, (vervalge)meningen of overtuigingen doorprikt worden en kan er een **open houding** ontstaan t.o.v. het ongekende.

Slotwoordje

Prentenboeken kunnen voor jong en oud een eyeopener zijn. In prentenboeken ontmoeten we tal van personages, kunnen gebeurtenissen plots een andere wending nemen, waardoor we onze eigen kijk op de zaak moeten aanpassen. Prentenboeken bevatten véél potentieel om creativiteit te stimuleren.

Door kansen te creëren om op een veilige manier om te leren gaan met de sociale en culturele verscheidenheid tussen de leerkracht(en) en de leerlingen of de leerlingen onderling, kan er geleerd worden van elkaar en niet enkel over elkaar. Door in interactie te gaan kunnen leerlingen leren om zich te verplaatsen in de gedachten, gevoelens, waarnemingen of verwachtingen van anderen ook als die tegenstrijdig zijn met hun eigen perspectief. Hierdoor leren ze zich flexibel op te stellen ten aanzien van niet gekende gebeurtenissen en leren ze 'codes' hanteren in vele uiteenlopende situaties, situaties eigen aan de klas, de school of de samenleving. Op deze wijze leren we leerlingen om met een open blik naar de wereld te kijken en hun eigen wereldbeeld te verruimen. Hierdoor vermijden we dat ze 'vast' komen te zitten in het normeren, beoordelen en stereotyperen.

Vicky Verley, medewerkster

steunpunt
diversiteit & leren

Bronnen:

- Crockett Johnson, (1970) vertaald door Schmidt A.M.G, (2009) Paultje en het paarse krijtje, Lemniscaat, Rotterdam
- De Jong Antoinette (2008) Dit is geen doos, Lannoo, Tielt
- Ernalsteen Veerle, (2004) Peper en Zout, een bronnenboek voor intercultureel leren in de basisschool, Steunpunt Diversiteit & Leren, Gent
- Kai Meyer, Lehmann, Schulze (2009) Slaap zacht, Piepje, Clavis, Hasselt
- Mc Kee David, (2008) Het grote boek van Elmer, Van Goor, Nederland
- Minne Brigitte, (1998) De potloodprinses, Clavis, Hasselt
- Pfister Marcus, (1997) Max en de toverstenen, De vier windstreken, Rijswijk
- Southey Robert, (1774) vertaald door Muller Gerda, (2007) Goudlokje en de 3 beren, Christoffor
- Timmers Leo, (2010) Kraai, Clavis, Hasselt
- Van Nuffelen Bart, (2008) Onderzeeboot, De Eenhoorn, Wielsbeke